



مقایسه دیوارنگاری دوره صفویه و قاجاریه و مضامین مورد استفاده در نگارگری دیواری در این دوره ها

سارا صالحی لرستانی^۱

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد نقاشی ایرانی، گروه تخصصی هنر، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

در بیشتر کشورهای اسلامی، هنر نقاشی در حوزه‌های عمومی به طرح‌های غیر فیگوراتی و هندسی محدود شده است، و صرفاً به تصاویر روایی در مقیاس کوچک از نسخه‌های خطی در حوزه خصوصی محدود می‌شود. در مقابل، ایران قاجار شاهد توسعه نقاشی فیگورال در مقیاس بزرگ بود. چنین گسیختگی قاطع با سنت اسلامی - جایی که اعتقادات مذهبی و اجتماعی اساساً از طریق متنی و خوشنویسی بیان می‌شد - نشان می‌دهد که ایران دارای یک فرهنگ متمایز و کاملاً بصری است. با این وجود، در گذشته نقاشی قاجار به عنوان شاخه‌ای از نقاشی سه پایه اروپایی درک می‌شده است. دیوارنگاری هنری است که در ایران قدمتی دیرینه دارد. از زمان غارنشینی انسان در فلات ایران تاکنون نمونه‌های متنوعی از دیوارنگاری با موضوعات مختلف روایی، مذهبی و حماسی در اماکن مختلف وجود داشته است. نقاشی دیواری در طول تاریخ پارسی برای انتقال قدرت دربار ایران در حوزه‌های عمومی و خدمت به عنوان محرکی وابسته به عشق شهوانی در فضاهای مجلل مجموعه‌های کاخ مورد استفاده قرار می‌گرفت. در دوره‌های اخیر نیز در زمینه‌های رایج مانند حمام، قهوه‌خانه و بازار یافت می‌شود. حافظه چنین تصویری از طریق سنت شفاهی، سخنان عامیانه، و متون تاریخی و ادبی حفظ شد و با اعتقادات فلسفی و هستی‌شناختی در قدرت تصاویر ماندگار شد. در این نوشتار با بررسی پدیده دیوارنگاری روند آن را در دو دوره تاریخ نگارگری ایران یعنی صفویه و قاجاریه مورد بررسی قرار می‌دهیم. هنر دیوارنگاری یکی از شاخه‌های نقاشی ایرانی است که سبک‌ها و نمونه‌های فراوانی در ادوار تاریخی دارد و بررسی این سبک نگارگری کمک شایانی به درک نگارگری ایرانی در طول تاریخ هنر ایران می‌کند.

واژگان کلیدی: دیوارنگاری، دیوارنگاری دوره قاجار، دیوارنگاری دوره صفوی